

Eisenhowers hoofdkwartier *Shaef* (*Supreme Headquarters Allied Expeditionary Forces*) zouden met elkaar in contact staan via het Militair Gezag en de *Civil Affairs Division* van *Shaef*.¹ Dat alles was vastgelegd in accoorden die de Nederlandse regering in mei had gesloten met de Britse regering (voor Groot-Brittannië) en met Eisenhower (voor de Verenigde Staten). Het apparaat van het Militair Gezag was in Londen voorbereid door kolonel Kruls; dat apparaat, dat geheel gemilitariseerd was, telde in juni '44 ruim zevenhonderd krachten (onder wie honderdvijf-en-zeventig officieren). De bedoeling was dat het in bevrijd gebied met aldaar aan te trekken personen zou worden uitgebreid; dat was ook noodzakelijk, want het Militair Gezag zou boven de provinciale en gemeentelijke besturen komen te staan en een veelheid aan taken te verrichten krijgen. Kruls had het niet zonder tegenkanting opgebouwd: van den Tempel, minister van sociale zaken, wilde eigenlijk van dat Militair Gezag niets weten (hij had voor de repatriëring van Nederlanders die zich, als Duitsland verslagen was, buiten Nederland zouden bevinden, een apart Regeringscommissariaat opgericht dat niet gemilitariseerd en door de Geallieerden ook nog niet 'erkend' was) en Kruls had persoonlijk geen zekerheid dat hij in bevrijd gebied aan het hoofd van het Militair Gezag zou komen te staan – de koningin kon hem niet vergeven dat hij zich in '40 niet had gekeerd tegen zijn defaitistische minister van defensie Dijkhoorn, wiens adjudant hij was geweest.

In '43 hadden de betrokken ministers gemeend dat het Militair Gezag een orgaan zou worden van een (onder de regering geplaatste) Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht – een functie welke de (ministeriële) Commissie-Terugkeer had toegedacht aan prins Bernhard. Die benoeming kon evenwel niet doorgaan; in april '44 had Eisenhower doen weten dat hij voor zulk een opperbevelhebber geen zinvolle taak zag en dat hij bovendien meende dat de prins beter *Chief Liaison Officer* kon blijven; nadien had men overwogen, voor bevrijd gebied (het was de bedoeling dat daar onmiddellijk z.g. gezagsbataljons geformeerd zouden worden) niet een opperbevelhebber van land- en zeemacht maar een Bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten te benoemen. Wie dat zou worden, was begin juni '44 nog een open vraag.

Geregeld was toen voorts de instelling, na de bevrijding, van Bijzondere Gerechtshoven die een buitengewoon strafrecht zouden gaan toe- passen – niet geregeld was de instelling van Tribunalen (rechtbanken met

¹ Daartoe had die *Civil Affairs Division* een aparte verbindingstaf gevormd, de z.g. *Shaef-Mission Netherlands*; meer hierover in hoofdstuk 8.